

OM kinesisk artighet

Konfutse, den gamle kinesiske religionsläraren och moralisten, påstås en gång ha sagt: Män av börd tävlar inte med varandra. Meningen med detta var, att den förlorande skulle bli stående med skammen och aldrig mer kunna höja sitt huvud bland sina likar. För något sådant utsätter man inte en gentleman. Alltså tävlar man inte med

Thede Palm

honom. Och därtill kommer, att liksom den förlorande förlorar sin heder, så förlorar också segraren sin. Har han inte utsatt sin jämlike för hån, har han inte låtit honom förlora?

Denna komplicerade situation kan stå som illustration till sann kinesisk artighet. Vi har vuxit upp i tron att en verklig kines haft för vana att i de sirligaste vändningar förklara sig vara obetydlig, enfaldig och värd att trampas på, allt i jämförelse med den blåögde västerlänning som han samtidigt höljde med

smicker. Vi växte inte upp i tron att han menade vad han sade. Det skulle ha varit att gå för långt. Kinesen var naturligtvis slipad och fullt villig att lura sina vita medmänniskor, som han brukade om-tala, men inte tilltala, som vita djävlar. Han förtjänade mycket pengar på dem. Men han var oföränderligt artig.

Vår tro på denna kinesiska dygd har fått en allvarlig knäck. En svensk diplomat i Peking blev misshandlad av en demonstrerande massa, bestående av kulturrevolutionärer, som han i sin egenskap av kulturattaché studerade. Olyckor kan hända, och revolutionärerna uppfattade förmodligen inte att han representerade Sverige, där så många unga kulturradikaler sympatiserar med dem. Kanske trodde de att han var amerikan, och den amerikanska kulturen står för närvarande inte högt i Kina. Vårt UD protesterade: det var som sig bör. Samtidigt råkade UD visserligen protestera mot att en norsk medborgare också blev misshandlad, varefter Norge protesterade mot oss, eftersom Norge ville protestera i Kina, etc. Detta är för trassligt för att gå in på. Men tror verkligen UD att norrmännen inte duger till att protestera? Vi återgår till kineserna.

Det naturliga enligt vedertagen diplomatisk sed hade nu varit, att

kineserna antingen ställt sig helt okunniga till det skedda, alltså blånekat, eller beklagat vad som hänt och förklarat att åtgärder vidtagits för att förhindra ett upprepande. Detta hade varit artig. Det hade varit diplomatiskt lögnaktigt, vilken utväg man än valt, men det hade varit artig. Så gjorde de inte. De förklarade att de revolutionära massorna blivit upprörda över att den svenske diplomaten farit ut för att se på dem. Dessutom hade han vid ett föregående tillfälle avlyssnat vad de haft att säga och till på köpet insamlat ett rött flygblad, förmodligen för att sända hem det till Östasiatiska museet. Han hade uppträtt odiplomatiskt, och den svenska regeringen, som kunde försvara sådana tilltag, avsåg att skada förbindelserna mellan de kinesiska och svenska folken.

Men kineserna gick längre än så. De förklarade att den svenska regeringen hade dåligt samvete för sin kulturattachés skull och att den kom med perversa anklagelser. Slutligen sade de hotande, med en bild som förmodligen är ovanlig i handlingarna i UD:s arkiv: Till sist

tappar ni den sten, som ni lyft, ned på era egna fötter.

Den stackars ambassadör, som mottog detta dokument, tänkte förmodligen med förfäran på hur hans utrikesminister och chef skulle kunna få sina tår krossade av sin diplomatiska skuldbörda. Eller, eftersom statsrådet Palme var t. f. utrikesminister, tänkte han att det inte gjorde så mycket. I varje fall tog han med stor takt ett steg tillbaka och slapp åtminstone att själv bli träffad av stenen. Han förklarade milt för sin kinesiske kollega, att Sverige ingalunda ville blanda sig i Kinas inre angelägenheter, dit revolutionärt överväld mot diplomater kanske hör. Med dessa ord erkände han sig övervunnen av kinesens argument och försatte samtidigt denne i den obehagliga situationen att ha besegrat sin motståndare, det svenska utrikesministeriet. Den kommunistiske kinesiske ambassadören hade, sett ur kinesisk synpunkt, på ett illistigt sätt kommit att framstå som mindre artig. Han bör ha lämnat UD högst skamsen.